

Wat leren ze daar nu nog op school?

Jesse de Muijnck (*links*), Derk Jan Stobbelaar (*midden*) en Gilbert Leistra

Het zijn de bekende verhalen van werkgevers: **“Ik heb een afgestudeerde aangenomen van een hbo-opleiding, maar hij kan nog niet eens blesen. Wat leren ze daar nu nog op school?”** Misschien een beetje karikaturaal maar de aansluiting tussen onderwijs en werkveld is niet altijd voor iedereen vanzelfsprekend. Daarom een gesprek met: Jesse de Muijnck (Helicon Opleidingen MBO Velp), Gilbert Leistra en Derk Jan Stobbelaar (Van Hall Larenstein) en coördinatoren van het programma Natuur & Landschap van de Groene Kennis Coöperatie. Welke kennis mag je verwachten van een afgestudeerde en wat kan zo iemand?

— Geert van Duinhoven

> TEN EERSTE maar eens even de vraag: Herkennen jullie de kritiek van het werkveld en is die terecht? Ja zeker, het is herkenbaar, maar niet automatisch terecht, vinden ze alle drie. Vooral tijdens de stagebegeleiding horen ze dat nog wel eens. “Meestal heeft dat te maken met het feit dat zo’n stagebegeleider graag iemand in het bedrijf wil voor een specifieke klus. Studenten zijn tijdens hun studie meestal nog niet zo gespecialiseerd, dus voldoen de studenten niet altijd aan de verwachtingen. Logisch, maar we kunnen het in gesprekken natuurlijk wel uitleggen”, meent Stobbelaar. Het heeft volgens de drie verder vooral ook te maken met nieuwe aandachtspunten in het onderwijs. Was vroeger vooral het overdragen van kennis van belang, tegenwoordig gaat het daarnaast om het aanleren van houding en vaardigheden.

De Muijnck: “Een aardig voorbeeld is misschien dat wij in onze opleiding veel minder echt ecologische kennis doceren dan dat we vroeger deden. Het aantal planten dat ze moeten kennen,

was vroeger veel groter. Daar staat tegenover dat studenten nu wel leren om bijvoorbeeld leiding te geven aan een ploeg mensen in het bos. Of dat ze op kantoor leren om met planning aan de slag te gaan. Onze studenten moeten niet alleen technische bosbouw kennis hebben, maar moeten ook aan het publiek kunnen uitleggen wat ze in het bos aan het doen zijn en waarom. Overigens willen studenten ook meestal helemaal niet meer alleen bos of alleen natuur. Ze vinden het een interessante studie vanwege de verbindingen met water, recreatie, met wonen et cetera.”

“We leren studenten om zich te blijven ontwikkelen, ook als ze afgestudeerd zijn. Maar dat betekent echt niet dat onze afgestudeerden geen beuk meer van een berk kunnen onderscheiden”

Competentiegericht onderwijs is ook op Van Hall Larenstein ingevoerd en dat heeft volgens Stobbelaar bijvoorbeeld geleid tot een studie die ook nadruk legt op het aanleren van een heel andere houding: het gaat er volgens hem namelijk om dat studenten kritisch leren kijken naar het werk, naar hun werkveld en ook naar kennis. In feite betekent het dat we studenten leren om zich te blijven ontwikkelen, ook als ze afgestudeerd zijn. Maar dat betekent echt niet dat onze afgestudeerden geen beuk meer van een berk kunnen onderscheiden. Bij de invoering van het competentiegericht onderwijs hebben we enige tijd minder nadruk gelegd op het toetsen van kennis, maar inmiddels is dat weer een belangrijke plaats in gaan nemen.”

Blessen en debatteren

Maar als het werkveld daar nu niet op zit te wachten? Die willen toch gewoon goede ecologen, goede blessers, of werkvoorbereiders? “Natuurlijk willen ze dat. Maar deze andere vorm van onderwijs vraagt ook wat van het werkveld zelf”, vindt Leistra. “Want we kunnen wel voortdurend het onderwijs aanpassen aan de vraag van het werkveld, het mag ook wel andersom”, meent hij. “Ik vind het heel belangrijk om als kennisinstelling met het werkveld in debat te gaan over welke soort kennis een afgestudeerde moet hebben. Dan kan het werkveld wel zeggen dat ze moeten kunnen blessen en een grote parate kennis van flora en fauna hebben,

maar het is onze taak ook om ze er op te wijzen dat daar de grote vraagstukken misschien helemaal niet meer liggen. Vakkennis betekent in ons werkveld ook dat je kunt onderhandelen, debat kunt aangaan met het publiek, of veel belangrijker, de dialoog aan kunt gaan met andere partijen. Daar vraagt de gemiddelde werkgever te weinig om. Dus daar is nog heel veel winst te behalen. Kijk maar naar de problemen die de EHS en Natura 2000 momenteel ondervinden. Die concepten zijn *top down* gepresenteerd en dat is lang niet overal goed gevallen, vaak ontbreekt draagvlak. Hoe ga je daar mee om als vakinhoudelijk natuurbeheerder?”

Belangen

Een van de manieren waarop de relatie tussen werkveld en onderwijs sterker moet worden is het lectorschap. Van Hall Larenstein stelt binnenkort drie nieuwe lectoren aan die elk vanuit een verschillende richting het landschap onder de loep neemt: vanuit de cultuurhistorie, de ecologie en de economie. Stobbelaar: “Daarmee willen we laten zien dat de ecologische waarden van natuur samenhangen met de geschiedenis en met de economische mogelijkheden voor het behoud en beheer ervan. Dat waterberging en waterzuivering soms heel goed kunnen samengaan met natuurbeheer. Dat natuur in gebiedsontwikkeling ook een kans kan betekenen voor het ontwikkelen van andere functies. Dat is een inzicht dat we samen met het werkveld verder willen uitwerken en uitdiepen. De koppeling tussen lokaal gebonden ervaringskennis en wetenschappelijke inzichten is hierbij een heel interessante.”

De Muijnck: “Zo krijgen onze eerstejaars studenten bij Helicon bijvoorbeeld een integraal project over stadspark Sonsbeek. Elke week komt er een gastdocent uit het werkveld die het park vanuit een bepaalde kant benadert. Daar gaan studenten mee aan de slag, maar ontmoeten de week er na weer een gastdocent die alles weer op zijn kop zet. Studenten leren zo om te gaan met verschillende inzichten, dat er niet slechts een enkele goede oplossing mogelijk is, en leren zo dus hoe je met verschillende belangen en inzichten moet omgaan.”

Om de relatie met het werkveld nog meer te versterken zijn er ook KIGO-projecten, Kennis en Innovatie Groen Onderwijs. Dit zijn instellingsoverstijgende projecten die het ministerie van LNV via de Groene Kennis Coöperatie meefinanciert. Belangrijke eis is dat de kennisdoorstroming en kennisinbedding in de opleidingen goed is geregeld. Stobbelaar: “Wat voor het onderwijs steeds belangrijker wordt, is dat we proberen de kennis die hier wordt ontwikkeld, blijft bestaan. Voorheen was het altijd dat een student een vak deed en een verslag maakte dat

vervolgens verdween in de kast. Dat willen we echt anders gaan doen zodat het werkveld ook echt kan profiteren van de kennis die hier in de onderwijsinstellingen bestaat en ontstaat.

Universitair geschoolde op mbo

Het lijkt er dus een beetje op dat de onderwijsinstellingen allemaal richting meer competentieonderwijs gaan. Is er dan nog wel verschil tussen de opleidingen? Weet het werkveld wel voldoende vanuit welke opleiding hij een nieuwe werknemer moet halen? Gilbert Leistra is via een proefschrift dat hij schrijft nog steeds verbonden aan de Universiteit in Wageningen. Volgens hem geldt toch nog steeds de oude indeling: een afgestudeerde van de universiteit denkt vooral strategisch en weet verschillende inzichten en ideeën aan elkaar te koppelen. En hij kan deze inzichten toepassen. Een hbo'er staat in de praktijk en heeft de theorie nodig om praktische problemen op te lossen. De mbo'er vervolgens staat toch altijd met beide benen in de praktijk en denkt ook vanuit het handelen en de praktijk. Hij moet kunnen redeneren naar de man die in het bos met de zaag klaar staat, meent tenslotte De Muijnck. Dat klinkt logisch en overzichtelijk, maar toch is het nog net wat ingewikkelder en zijn de opleidingen toch veel minder strikt van elkaar gescheiden. Want, zo vertelt De Muijnck, het derde jaar van Helicon-opleiding is bijna hetzelfde als het tweede jaar in het hbo. En Stobbelaar weet dat studenten van Van Hall Larenstein tegenwoordig ook een ‘minor’, een soort afstudeervak in Wageningen (of ergens anders in Nederland of Europa) mogen gaan volgen. En bij Helicon zijn de academisch geschoolden die een mbo-opleiding volgen al geen zeldzaamheid meer. En dat naast de mensen die vanuit de praktijk naar een van de vele losse cursussen gaan. En het hoger beroepsonderwijs heeft ook een eigen Master Gebiedsontwikkeling die opleidt tot Master in Project en Process Management. Kortom, het loopt wel steeds meer door elkaar en de scheidslijnen tussen de opleidingen zijn helemaal niet zo scherp. Dat maakt het voor werkgevers natuurlijk al weer wat ingewikkelder om de juiste personen te zoeken. Misschien ingewikkeld, maar het heeft volgens de drie ook weer niet zo veel zin om nog strakkere grenzen te trekken tussen de verschillende opleidingen. Studenten zelf verschillen vaak ook weer heel erg van elkaar en die verschillen zijn soms nog veel bepalender dan het niveau of de aard van de opleiding. En dat is dan weer iets wat werkgevers ongetwijfeld zullen beamen.<

*Geert van Duinhoven, freelance journalist
redactie@vakbladnbl.nl*